

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор ННІ «Каразінський
інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

“ ” серпня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Релігійний туризм та паломництво

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
спеціальність	242 «Туризм і рекреація»
освітні програми	«Туристичний бізнес»
вид дисципліни	за вибором

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

“28” серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

канд. іст. наук, доцент кафедри світової політики, дипломатії та
туристичного бізнесу Харківського національного університету імені
В.Н. Каразіна
Іван ПОСОХОВ

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та
туристичного бізнесу

Протокол № 1 від “26” серпня 2025 року

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

(підпис)

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньої-професійної програми
«ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС»

Гарант освітньої-професійної програми «ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС»

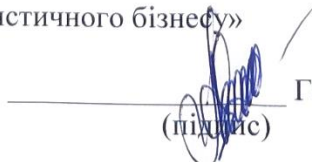
(підпис)

Олена ЄВТУШЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол № 1 від “27” серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Релігійний туризм та паломництво” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність знань, теорій, практик і механізмів організації релігійних подорожей у світовому та національному контексті. Він охоплює: феномен релігійного туризму та паломництва як соціокультурного й економічного явища; світові релігії та їх паломницькі центри, їхній вплив на формування туристичних потоків; туристичні продукти й послуги, що пов’язані з релігійними подорожами; правові, етичні та культурні засади функціонування цього сегменту; бізнес-моделі й інфраструктурні особливості, характерні для релігійного туризму; взаємодію релігійних інституцій і туристичної індустрії в контексті сучасних викликів.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є

полягає у формуванні системного розуміння феномену релігійного туризму як важливої складової світової туристичної індустрії, його історичних витоків, сучасного масштабу та специфіки функціонування.

Дисципліна покликана ознайомити студентів з основними світовими релігіями та їх паломницькими центрами, розкрити особливості організації паломницьких маршрутів і турів, враховуючи духовні, культурні, економічні й правові аспекти.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

- Ознайомлення з історією та сучасним станом релігійного туризму як одного з найдавніших і водночас актуальних сегментів світового туристичного ринку.
- Вивчення світових релігій та їх паломницьких центрів, їхньої ролі у формуванні міжнародних туристичних потоків.
- Розмежування понять «релігійний туризм» і «паломництво», аналіз мотивів і типології релігійних мандрівників.
- Засвоєння знань про правове поле релігійного туризму в Україні та світі, включаючи міжнародні документи й національне законодавство.
- Формування уявлення про етичні та культурні виміри релігійних подорожей, правила поведінки у святинях та відповідальність туристів і туроператорів.
- Вивчення організаційних аспектів створення, просування й реалізації туристичних продуктів у сфері релігійного туризму.
- Опанування знань про інфраструктурні вимоги релігійного туризму (транспорт, готелі, харчування, врахування релігійних обмежень).
- Розвиток умінь аналізувати сучасні тенденції і перспективи розвитку релігійного туризму з урахуванням глобальних викликів (пандемії, війни, глобалізація, цифровізація).
- Формування практичних навичок роботи з джерелами та статистикою, створення оглядів паломницьких маршрутів і оцінка їхнього туристичного потенціалу.
- Виховання поваги до духовних і культурних традицій та усвідомлення ролі релігійного туризму як чинника міжкультурного діалогу.

1.3. Кількість кредитів: 3

1.4. Загальна кількість годин: 90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
16 год.	8
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
58 год.	82 год.
Індивідуальні завдання	
---	---

* у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК 4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК 8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми

ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

Формування наступних фахових компетентностей:

- ФК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності
- ФК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ФК 3. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.
- ФК 7. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту
- ФК 8. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем
- ФК 9. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах
- ФК 10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал
- ФК 13. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації
- ФК 14. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці
- ФК 15. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

<i>ПРН 1</i>	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.
<i>ПРН 2</i>	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.
<i>ПРН 3</i>	Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.
<i>ПРН 7</i>	Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.
<i>ПРН 8</i>	Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.
<i>ПРН 11</i>	Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.
<i>ПРН 12</i>	Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.
<i>ПРН 13</i>	Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.
<i>ПРН 14</i>	Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.
<i>ПРН 15</i>	Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.

1.8. Пререквізити: вказати перелік дисциплін, що передують вивченню даної дисципліни

«Вступ до туристичного бізнесу», «Туристичні ресурси України», «Правове регулювання туристичної діяльності».

3. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до релігійного туризму та паломництва.

Релігійний туризм як сегмент світового туристичного ринку. Визначення понять «релігійний туризм» і «паломництво», їх спільні та відмінні риси. Релігійний туризм у системі спеціалізованих видів туризму. Соціокультурне та економічне значення релігійних подорожей.

Тема 2. Світові релігії та їх паломницькі центри.

Основні світові релігії: християнство, іслам, іудаїзм, буддизм, індуїзм. Географія паломницьких центрів: Ватикан, Єрусалим, Мекка, Варанасі, Лхаса. Роль сакральних місць у формуванні міжнародних туристичних потоків. Туристичний вимір паломницьких центрів у сучасному світі.

Тема 3. Християнське та ісламське паломництво: традиції, географія, організація.

Історичні традиції християнського паломництва: Єрусалим, Сантьяго-де-Компостела, Лурд. Ісламське паломництво: хадж і умра до Мекки та Медіни. Організаційні та логістичні аспекти паломницьких подорожей. Туристичні продукти та сервіси, орієнтовані на паломників.

Тема 4. Сакральні маршрути України та їх туристичний потенціал.

Основні паломницькі центри України: Києво-Печерська лавра, Почаївська лавра, Зарваниця, Умань. Сакральні маршрути різних регіонів. Туристичний потенціал українських святинь на міжнародному ринку. Проблеми та перспективи розвитку паломницького туризму в Україні.

Тема 5. Правове регулювання релігійного туризму.

Нормативно-правова база України у сфері туризму. Міжнародні документи та стандарти (UNWTO, UNESCO). Правове становище релігійних інституцій у сфері туризму. Ліцензування, сертифікація та відповідальність туристичних операторів, що організовують паломницькі тури.

Тема 6. Етичні та культурні аспекти релігійного туризму.

Етика поведінки у святинях. Міжкультурна чутливість і повага до релігійних традицій. Потенційні конфлікти між духовними цінностями й комерційними інтересами. Відповідальність туристів, туроператорів та гідів у збереженні сакральності місць.

Тема 7. Організація та менеджмент релігійного туризму.

Специфіка туристичного продукту у сфері релігійного туризму. Цільові аудиторії та сегментація ринку. Інфраструктурні вимоги: транспорт, проживання, харчування з урахуванням релігійних обмежень. Маркетинг і просування паломницьких маршрутів, брендинг сакральних місць.

Тема 8. Перспективи розвитку релігійного туризму у світі та виклики сучасності.

Сучасний стан релігійного туризму у світі: масштаби та тенденції. Вплив глобалізації, цифровізації, пандемій та воєнних конфліктів на релігійний туризм. Виклики збереження сакральності при зростанні комерціалізації. Перспективи сталого розвитку релігійного туризму.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Вступ до релігійного	11	2	2			7	11	1				10

туризму та паломництва												
2. Світові релігії та їх паломницькі центри	11	2	2			7	11	1				10
3. Християнське та ісламське паломництво: традиції, географія, організація	11	2	2			7	11	1				10
4. Сакральні маршрути України та їх туристичний потенціал	11	2	2			7	11	1				10
5. Правове регулювання релігійного туризму	11	2	2			7	11	1				10
6. Етичні та культурні аспекти релігійного туризму	11	2	2			7	11	1				10
7. Організація та менеджмент релігійного туризму	12	2	2			8	12	1				11
8. Перспективи розвитку релігійного туризму у світі та виклики сучасності	12	2	2			8	12	1				11
	90	16	16			58	90	8				82

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до релігійного туризму та паломництва	2
2	Світові релігії та їх паломницькі центри	2

3	Християнське та ісламське паломництво: традиції, географія, організація	2
4	Сакральні маршрути України та їх туристичний потенціал	2
5	Правове регулювання релігійного туризму	2
6	Етичні та культурні аспекти релігійного туризму	2
7	Організація та менеджмент релігійного туризму	2
8	Перспективи розвитку релігійного туризму у світі та виклики сучасності	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Вступ до релігійного туризму та паломництва - Прочитати розділ у підручнику (наприклад, Бойко А. «Релігієзнавство» або доступні онлайн-матеріали з UNWTO) і занотувати основні визначення понять <i>«релігійний туризм»</i> і <i>«паломництво»</i>. - Порівняти ці два поняття: у чому спільне, у чому відмінне? - Подумати, які приклади релігійних подорожей відомі з власного досвіду чи з новин.	7	10
2	Світові релігії та їх паломницькі центри - Скласти карту світу (на папері чи в онлайн-сервісах) із позначенням ключових паломницьких центрів різних релігій. - Почитати статтю у «National Geographic» або подібних ресурсах про Єрусалим, Мекку, Варанасі чи Лхасу. - Подумати, чому саме ці місця стали центрами тяжіння для мільйонів людей.	7	10
3	Християнське та ісламське паломництво: традиції, географія, організація - Ознайомитися з описом Хаджу на офіційному сайті Міністерства Хаджу Саудівської Аравії. - Переглянути матеріали про паломницькі маршрути до Сантьяго-де-Компостела (офіційний сайт Camino de Santiago). - Поміркувати: які спільні риси та відмінності мають організація хаджу й паломництво до християнських святинь?	7	10
4	Сакральні маршрути України та їх туристичний потенціал - Прочитати матеріали Державного агентства розвитку туризму України про сакральні маршрути. - Вибрати один регіон (наприклад, Львівщина, Почаїв, Київ-Печерська лавра) і скласти короткий огляд його паломницького потенціалу.	7	10

	• Подумати: як можна інтегрувати ці маршрути у міжнародний туристичний ринок?		
5	Правове регулювання релігійного туризму • Ознайомитися з українським Законом «Про туризм» та знайти там згадки, пов'язані з релігійним туризмом. • Пошукати у відкритих джерелах міжнародні документи (рекомендації UNWTO, UNESCO) про захист сакральних місць. • Подумати: чому правове регулювання тут особливо важливе?	7	10
6	Етичні та культурні аспекти релігійного туризму • Прочитати правила поведінки для туристів у святинях (наприклад, Ватикан, Ізраїль чи буддійські монастирі). • Проаналізувати: які заборони й вимоги є спільними для різних релігій? • Поміркувати: що може статися, якщо туристи не дотримуються цих правил?	7	10
7	Організація та менеджмент релігійного туризму • Переглянути сайт однієї української або міжнародної туристичної компанії, що спеціалізується на паломницьких турах. • Звернути увагу, як вони формують програму: що включають (транспорт, харчування, гідів, духовні практики). • Подумати: які особливості менеджменту відрізняють релігійний туризм від звичайних культурних турів?	8	11
8	Перспективи розвитку релігійного туризму у світі та виклики сучасності • Прочитати останні звіти UNWTO або статті у міжнародних ЗМІ про майбутнє релігійного туризму. • Проаналізувати: як війни, пандемії чи глобалізація впливають на паломницькі потоки. • Подумати: які тренди (цифровізація, сталий розвиток, індивідуальні подорожі) можуть змінити релігійний туризм у найближчі 10 років.	8	11
	Разом	58	82

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання не передбачено навчальним планом.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, целеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;

- пояснення;

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;

- демонстрація;

7.3. Практичні методи навчання:

- метод робіт з письмовими джерелами;

- метод робіт з аудіо/ відеоматеріалами;

- практичні заняття;

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах.

1. Оцінювання роботи студентів під час практичних (семінарських) занять.

2. Оцінка за індивідуальну роботу студентів.

3. Проведення проміжного тестового контролю.

4. Проведення підсумкового контролю.

Оцінка зі змістовного модулю складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних (семінарських) занять, оцінки за проміжний тестовий контроль та оцінки за індивідуальну роботу.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та модульний контроль.

Порядок поточного оцінювання знань студентів. Поточне оцінювання здійснюється під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовки студентів до встановлених завдань. Зокрема, поточному контролю підлягають:

1. активність та результативність роботи студента протягом семестру у вивченні програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;

2. виконання індивідуального завдання;

3. виконання проміжного тестового завдання зі змістовного модулю.

Контроль систематичності виконання самостійної роботи та активності на практичних (семінарських) заняттях.

Оцінювання здійснюється за наступними критеріями.

1. ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

2. ознайомлення з основною та додатковою літературою;

3. логіка, стиль виклад матеріалу в письмових роботах та усному виступі, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

4. якість, самостійність та своєчасність виконання необхідних завдань.

Проміжний тестовий контроль зі змістовних тем. Проміжний тестовий контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних тем.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за першим та другим розділом, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння матеріалу здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях та на заліку.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у

вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного цією робочою програмою дисципліни.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточного та підсумкового семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку:

Теоретичне питання – 2х20 балів

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили, здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти залік в тестовій формі (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожну вірну відповідь) дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Релігійний туризм та паломництво».

Режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14521>

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Разом	Залік	Сума
								Тести			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	20	60	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5				

T1, T2 ... T8 – теми розділів.

Мінімальна кількість балів для допуску до підсумкового контролю складає 10 балів.

Робочою програмою передбачено додаткове зарахування різних видів активностей здобувачів.

1. Проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності офіційного звернення студента до викладача, що містить підтверджуючі документи про їх успішне закінчення);

2. Активна участь – виступи в конференціях, презентації досліджень тощо (за наявності офіційного звернення студента до викладача, що містить підтверджуючі документи сертифікати, копії публікацій тощо).

Кожне звернення розглядається окремо. Рішення приймається згідно з нормативно-правовими документами, що діють в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Не залежно від кількості додаткових активностей здобувача вищої освіти, максимальна кількість поточної успішності не може перевищувати 60 балів.

Критерії оцінювання для семінарських занять

4–5 балів – нараховуються в разі якщо відповідь є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; відповідь супроводжується презентацією; студент активно працює протягом усього семінарського заняття, показує глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне

ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.

2–3 бали – нараховуються в разі якщо відповідь відтворює значну частину навчального матеріалу; презентація відсутня; студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки; протягом семінарського заняття студент працює недостатньо активно, питання висвітлює повно, виявляє уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання; у відповідях допущені неточності та певні помилки, при викладенні матеріалу має місце недостатня аргументованість.

1–2 бали – нараховуються в разі якщо відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; презентація відсутня; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки; водночас, студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.

Критерії оцінювання залікової роботи:

16–20 балів – нараховуються в разі якщо відповідь є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; студент показує глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.

11–15 балів – нараховуються в разі якщо відповідь відтворює значну частину навчального матеріалу; студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки; питання висвітлює повно, виявляє уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання; у відповідях допущені неточності та певні помилки, при викладенні матеріалу має місце недостатня аргументованість.

0–10 балів – нараховуються в разі якщо відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки; водночас, студент дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу залікового білету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за дворівневою системою
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
0-49	Не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Борисова О. В. (2020). Спеціалізований туризм : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти спеціальності «Туризм». Київ : Видавничий дім «Кондор». 360 с. <https://www.yakaboo.ua/ua/specializovaniy-turizm-navchal-nij-posibnik-dlja-studentiv-zakladiv-vischoi-osviti-special-nosti-turizm.html>
2. Панченко С.А. Релігійний туризм в Україні: стан, потенціал, перспективи. – К.: Автограф, 2019. – 163 с.
3. Панченко С.А., Панченко І.А. Релігійний туризм: навч. посібник. – К.: КНУКіМ, 2016. – 212 с.
4. Короленко В.І. Релігієзнавство: навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 368 с.
5. Любіцева О.О., Романчук С.П. Паломництво та релігійний туризм. – К., 2011.
6. Мацола В.А. Релігійний туризм: навчально-методичний посібник. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. – 180 с.
7. Паламарчук Л.Ф., Паламарчук О.М. Туризмознавство: навч. посібник. – К.: Знання, 2020. – 415 с.
8. Релігієзнавство: навч. посіб. (1997). Київ: Освіта. 239 с.
9. Сапелкіна З.П. Релігійний туризм. – К.: Альтерпрес, 2009.
10. Шевченко В. М. (2004). Словник–довідник з релігієзнавства. Київ: Наукова думка. 560 с. <https://www.ulif.org.ua/bookline/slovnik-dovidnik-z-rielihiieznastva>
11. Яроцький П. Л. Релігієзнавство: Сучасні релігійні процеси у світі й Україні. К.: Кондор, 2013. 442 с.
12. Smith V.L. (ed.). Hosts and Guests: The Anthropology of Tourism. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012. – 344 p.
13. Raj R., Griffin K., Morpeth N.D. (eds.). Religious Tourism and Pilgrimage Management: An International Perspective. – Wallingford: CABI, 2015. – 246 p.

Допоміжна література

1. Бондаренко В.В. Туристичне краєзнавство. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 276 с.
2. Борисова Т.В. Релігійний туризм у контексті традицій духовного життя. – [Електронна стаття]. https://tourlib.net/statti_ukr/borysova3.htm
3. Бучко Ж.Р. Релігієзнавство: історія і сучасність. – Львів: Світ, 2019. – 312 с.
4. Гончаренко Л.О. Культурологія: навч. посібник. – К.: Либідь, 2021. – 320 с.
5. Кулініч М.М. Релігійний простір України: монографія. – К.: Академперіодика, 2020. – 295 с.
6. Маркіна Т.А. Релігійно-паломницький туризм як перспективний напрям розвитку туризму в Україні. – [Електронна стаття]. https://tourlib.net/statti_ukr/markina.htm
7. Мацола В.А. Паломництво у світових релігіях. – Львів: Сполом, 2018. – 200 с.
8. Науменко Т.Є. Туристичні ресурси світу. – К.: Альтерпрес, 2017. – 368 с.
9. Оніщенко О.І. Релігійна культура України. – К.: Знання, 2015. – 240 с.
10. Панченко С.А. Релігійний туризм в Україні: стан, потенціал, перспективи. – [Електронна стаття]. https://tourlib.net/books_ukr/panchenko.htm
11. Пивоваров С.Ф. Туризм і культура. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2019. – 224 с.
12. Релігієзнавство: підручник / за ред. А.Колодного. – К.: Наукова думка, 2016. – 480 с.
13. Timothy D.J., Olsen D.H. (eds.). Tourism, Religion and Spiritual Journeys. – London: Routledge, 2006. – 288 p.

14. Collins-Kreiner N. Pilgrimage and Tourism: The Concept of Transformation. – *Annals of Tourism Research*, 2010. – Vol. 37, №2. – P. 440–456.
15. Nolan M.L., Nolan S. Religious Sites as Tourism Attractions in Europe. – *Annals of Tourism Research*, 1992. – Vol. 19, №1. – P. 68–78.
16. Digance J. Pilgrimage at Contested Sites. – *Annals of Tourism Research*, 2003. – Vol. 30, №1. – P. 143–159.
17. Shackley M. Managing Sacred Sites: Service Provision and Visitor Experience. – London: Continuum, 2001. – 224 p.
18. Rinschede G. Forms of Religious Tourism. – *Annals of Tourism Research*, 1992. – Vol. 19, №1. – P. 51–67.
19. Cohen E. Pilgrimage and Tourism: Convergence and Divergence. – *Sacred Journeys*, 1992. – Vol. 10, №2. – P. 35–47.
20. Jackowski A. Pilgrimage in Poland: Historical and Contemporary Perspectives. – Kraków: Institute of Geography, Jagiellonian University, 2000. – 190 p.
21. Badone E., Roseman S.R. (eds.). *Intersecting Journeys: The Anthropology of Pilgrimage and Tourism*. – Urbana: University of Illinois Press, 2004. – 224 p.
22. Bowman G., Sepp H.R. (eds.). *Pilgrimage in Practice: Narration, Reclamation and Healing*. – Farnham: Ashgate, 2012. – 240 p.
23. Collins-Kreiner N. Researching Pilgrimage: Continuity and Transformations. – *Annals of Tourism Research*, 2010. – Vol. 37, №2. – P. 440–456.
24. UNWTO Tourism Highlights, 2020 Edition [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://mkt.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights-2020-edition>

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ПОДОВЖЕННЯ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Релігійний туризм та паломництво».

Режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=14521>